

Sipoon kunta

Arviointikertomus 2020

7.6.2021

Sisälllys

1.	Johdanto	3
1.1.	Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
1.2.	Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta	3
1.3.	Tilintarkastus.....	4
2.	Vuoden 2019 arviointikertomuksen käsittely	5
3.	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020	6
4.	Koronan vaikutus kunnan talouteen ja toimintaan tarkastuslautakunnan näkökulmasta.....	7
4.1.	Koronan aiheuttamat vääristymät talousluvuissa	7
4.2.	Toimintatuottojen lasku ja kulujen nousu maltillista, mutta palvelutaso heikentynyt	8
4.3.	Kunnan reagointi pandemiaan ja suorat vaikutukset sosiaali- ja terveys- sekä sivistysosastoon	8
4.4.	Kokonaisarvio koronapandemian vaikutuksista vuonna 2020	9
4.5.	Tarkastuslautakunnan arvio talouden suunnittelukaudesta	9
5.	Toiminnan sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020	9
5.1.	Kunnanhallitus	10
5.1.1.	Tarkastuslautakunnan havainnot kunnan hallintotavoissa	10
5.1.2.	Uusi Kuntala -hanke	11
5.1.3.	Nevas Gärd maankäyttösopimus	11
5.2.	Talous- ja hallintokeskus	12
5.3.	Kehitys- ja kaavoituskeskus.....	13
5.3.1.	Toiminnallisten tavoitteiden ja tunnuslukujen toteutumisesta	14
5.4.	Sosiaali- ja terveysosasto	15
5.4.1.	Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	15
5.4.2.	Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.....	15
5.4.3.	Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen sekä vammaispalvelut	15
5.4.4.	Hammashoito	16
5.4.5.	Ruokapalvelut	16
5.5.	Sivistysvaliokunta	16
5.5.1.	Sivistyksen palveluverkkoselvitys.....	17
5.6.	Tekninen valiokunta, rakennus- ja ympäristövaliokunta	18
6.	Sipoon Vesi	19
7.	Henkilöstö	20
8.	Johtopäätökset	22
9.	Allekirjoitukset	23

1. Johdanto

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Sipoon kunnan vuoden 2020 hallinto ja talous on tarkastettu kuntalain ja kunnan hallintosäännön mukaisesti. Tarkastuslautakunnan tehtävät määritellään kuntalain 121 §:n mukaan seuraavasti:

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kuntalain mukaan kunnanhallitus antaa kunnanvaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2020 aikana yhteensä 18 kertaa. Arviointitehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta on kuullut kokouksissaan viranhaltijoita. Lisäksi tarkastuslautakunta on seurannut tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumista ja pitänyt yllä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteriä.

Kunnanvaltuuston 12.6.2017 (§ 67) valitseman tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

<u>Varsinainen jäsen</u>	<u>Varajäsen</u>
Harri Lehtonen, puheenjohtaja	Maija Lepistö
Hannele Rauha, varapuheenjohtaja	Janne Nickström
Hans-Peter Lindgren	Sakarias Liimatainen, 15.6. alk. Christoffer Hällfors
Minna Lindblom	Pauliina Tapio
Kirsi Toivola	Kristiina Ovaskainen

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esityksestä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut Tommi Heittola.

Tarkastuslautakunta on laatinut vuosittaisen arviointikertomuksen kunnanvaltuustolle vuodelta 2020. Arviointi on perustunut vuoden 2020 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyihin tietoihin sekä viranhaltijoille esitettyihin kyselyihin.

1.3. Tilintarkastus

Kunnan vuoden 2020 hallinto ja talous on tarkastettu kuntalain ja kunnan hallintosäännön mukaisesti. Lakisääteisten tilintarkastuspäivien lukumäärä on arviolta 37 tarkastuspäivää. Sen lisäksi tulevat lautakunnan sihteerintehtävät ja mahdollisesti ostettavat asiantuntijapalvelut. Tilintarkastusyhteisö antaa lautakunnalle kirjallisia ja suullisia raportteja tarpeen mukaan. Tilintarkastuskertomus annetaan tilinpäätöksen tarkastamisen jälkeen valtuustolle.

Tarkastuslautakunta valmistelee ja tekee valtuustolle ehdotuksen tilintarkastusyhteisön valinnasta. Tilintarkastusyhteisöksi tilikausiksi 2017–2020 on valittu KPMG Oy Ab. Kunnanvaltuusto teki hankintapäätöksen 4.9.2017 (§ 95). Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT, CIA Martin Slotte.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelman toteutumisesta. Tilintarkastaja on antanut tarkastuslautakunnalle vuoden 2020 tilintarkastuksesta kuusi kirjallista raporttia. Nämä raportit on lisäksi toimitettu kunnan johdolle.

Tarkastuslautakunnan tietoon on tullut, että tilintarkastajan toimittamat raportit eivät ole aina päätyneet koko kunnan johtoryhmän tietoon, vaikka ne on heille osoitettu. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilintarkastajan raportit menevät johtoryhmän tietoon ja niissä esitetyt havainnot ja suositukset johtavat korjaaviin toimenpiteisiin.

2. Vuoden 2019 arviointikertomuksen käsittely

Kunnanhallitus on antanut lausunnon vuoden 2019 arviointikertomuksen perusteella. Lausunto valmistui syyskuun lopussa ja on käsitelty kunnanhallituksen kokouksessa 28.9.2020. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnanhallituksen antaman lausunnon vuoden 2019 arviointikertomuksesta 5.10.2020. Tarkastuslautakunta on käsitellyt valtuuston hyväksymän kunnanhallituksen lausunnon 10.11.2020.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnanhallitusta vuoden 2019 arviointikertomuksen vastineesta, joka ensimmäistä kertaa valtuustokaudella käsitteli tarkastuslautakunnan huomiot perusteellisesti ja toi esille konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Tarkastuslautakunta haluaa vielä kiinnittää huomiota seuraaviin vastineessa mainittuihin konkreettisiin toimenpiteisiin, joiden ei voida arvioida toteutuneen luvatusi:

Talouspalvelujen sisäiset palvelusopimukset

Kunnanhallitukselta saadun vastauksen mukaan sisäiset palvelusopimukset olisi pitäneet saada käytäntöön vuoden 2020 aikana. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan sisäisiä palvelusopimuksia osastojen ja talouspalvelujen välillä ei ole viety käytäntöön vuoden 2020 aikana.

Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta viipyilemättä viemään talouspalveluiden valmistelemaat sisäiset palvelusopimukset käytäntöön.

Vuoden 2020 sisäiset tarkastukset

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan osa luvatuista sisäisistä tarkastuksista on tehty ja asioita on käsitelty kunnanhallituksessa, mutta asioiden käsittelystä ei löydy merkintää pöytäkirjoista.

Tarkastuslautakunta yhtyy sisäisissä tarkastuksissa havaittuihin huomioihin. Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta raportoimaan valtuustolle, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty huomioiden osalta.

Konsernivalvonnan parantavat toimenpiteet

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan konsernivalvontaan on panostettu vuonna 2020 erityisesti kuntayhtymien toiminnan seuraamisen osalta. Keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden valvonnan osalta on kuitenkin edelleen parantamisen varaa.

Tarkastuslautakunta haluaa kunnanhallituksen kiinnittävän huomiota, että keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt ovat nimensä mukaan osakeyhtiöitä, joiden toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki, jota tulee noudattaa.

Kuntalaissa edellytetään, että kunnan keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden hallitusten kokoonpanossa otetaan huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kunnan keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden hallituksiin nimettäisiin myös kunnan virkamiesorganisaation ulkopuolisia henkilöitä toiminnan ja valvonnan vahvistamiseksi.

Realistinen talousarvio

Tarkastuslautakunnan edelleen tekemien havaintojen mukaan talousarvion valmistelussa ei oteta täysmääräisesti huomioon ulkopuolelta saatuja arvioita tulevista kustannuksista (esimerkiksi HUSin erikoissairaanhoidon kustannukset).

Kunnanhallituksen on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan varmistettava, että talousarvioesityksessä ei tehdä tietoista alibudjetointia kustannusten osalta, jotka pohjautuvat olemassa oleviin ulkopuolisiin arvioihin.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020

Kunnanhallituksen toimintakate oli 0,7 milj. euroa ja samalla 2,2 milj. euroa budjetoitua parempi. Budjetoitua parempi toimintakate johtui suurimmaksi osaksi vuokratulujen sekä palveluostojen vähenemisestä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimintakulut ylittyivät 53 tuhatta euroa ja vastaavasti toimintatuotot alittuivat 2,2 milj. euroa. Toimintakate ylittyi näin ollen 2,26 milj. euroa. Ylitys johtui pääasiassa pandemian aiheuttamasta asiakaskadosta ja tuottojen vähenemisestä, mutta myös erikoissairaanhoidon laskutuksen kasvusta.

Sivistysvaliokunnan toimintakate alitti muutetun talousarvion 1,8 milj. eurolla. Toimintakulut alittivat talousarvion 1,76 milj. eurolla. Ulkoisten toimintakulujen alitus oli noin 0,7 milj. euroa ja sisäisten toimintakulujen alitus 1,0 milj. euroa, koostuen it-kulujen ja ruokailun alituksista. Valiokunnan kulut alittuivat kaikkien kululajien osalta. Toimintatuotot ylittyivät 28 tuhatta euroa.

Tekniikka- ja ympäristövaliokunnan toimintakulut alittuivat 1,8 milj. euroa, vuokrien määrä aleni noin 1,5 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 0,16 milj. euroa. Toimintakate alittui 1,97 milj. euroa.

Kunnan henkilöstökulut kasvoivat noin 1,65 milj. euroa eli 4,4 % ja toimintakulut yhteensä 0,5 milj. euroa eli 0,3 % edellisvuodesta.

Kunnan verorahoitus toteutui noin 1,5 milj. euroa budjetoitua parempana. Verotuloja kertyi 107,0 milj. euroa, mikä on 3,8 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Valtionosuuksia kunta sai 23,6 milj. euroa, mikä on 56 % enemmän kuin edellisvuonna.

Maanmyynnistä saadut myyntivoitot olivat yhteensä 5,16 milj. euroa vuonna 2020, mikä on 0,06 milj. euroa budjetoitua enemmän.

Tilikauden 2020 vuosikate (ml. Sipoon Vesi) oli 16,1 milj. euroa ja tilikauden tulos 1,3 milj. euroa, mutta poistoero- ja varausten muutuskirjausten jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,73 milj. euroa.

Kunta velkaantui lisää vuoden 2020 aikana ja lainamäärä vuoden lopussa oli 3,8 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna eli 109,4 milj. euroa. Lainakannasta 30 milj. euroa oli lyhytaikaisia kuntatodistusluottoja. Asukaskohtainen lainamäärä oli vuoden lopussa 5042 euroa.

4. Koronan vaikutus kunnan talouteen ja toimintaan tarkastuslautakunnan näkökulmasta

Koska kyseessä on poikkeuksellinen vuosi nämä aikaisemmin mainitut talousluvut eivät anna kattavaa kuvaa kunnan talouden ja toiminnan kokonaistilanteesta. Tarkastuslautakunnan mielestä myöskään toimintakertomus ei tuo riittävästi esiin tätä poikkeuksellisuutta.

4.1. Koronan aiheuttamat vääristymät talousluvuissa

Koko kunnan verotulokertymä kasvoi 107,0 milj. euroon vuonna 2020. Verokertymä vuonna 2019 oli 103,2 milj. euroa, eli kunnan verokertymä on kasvanut vuodessa noin 3,9 %. Kunnan tulovero on selvästi suurin verotulolähde. Kunnan vuoden 2020 tuloverokertymä on 92,6 milj. euroa, mikä on (4,3 %) enemmän kuin vuonna 2019.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kasvoi viime vuodesta 10,5 % ollen tänä vuonna 24,5 milj. euroa. Siitä verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus on -5,9 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet -1,8 milj. euroa. Kunta on saanut 6,8 milj. euroa korvausta verotulomenetyksistä vuonna 2020. Tämän johdosta valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä ovat 23,6 milj. euroa, mikä on 55,9 % viime vuotta enemmän (15,1 milj. euroa).

Sipoossa verotulot ovat koronavuodesta huolimatta nousseet ja valtion korvaus "verotulojen menetyksestä" ovat omiaan antamaan harhakuva vielä paremmasta taloudellisesta tuloksesta kuin mitä todellisuudessa on.

Osittain myös näiden koronapandemiasta johtuvien korvausten takia Sipoon kunnan talous näyttää liian hyvältä. Ilman näitä korvauksia kunnan tilikauden tulos olisi ollut huomattavasti alhaisempi mutta kuitenkin positiivinen.

Koronavuonna tehty "investointijarru" on osaltaan vaikuttanut hyvään tilikauden tulokseen poikkeuksellisesti kuitenkin hämärtäen todellisen kuvan investointitahdistä. Velanotto itsessään on jo monta vuotta ollut liian suurta, väestöennusteet ja etenkin lasten osuus on arvioitu väärin, ja tämä on aiheuttanut yli-investointeja ja painetta lainakannan kasvattamiseen.

Kunnassa laadittiin sopeuttamisohjelma poliittisen ohjauksen avulla. Joiltain osin tätä sopeuttamisohjelmaa on jo toteutettu, mutta sopeuttamisohjelmaa kokonaisuudessaan ei ole tarkastuslautakunnan tietojen mukaan esitelty valtuustolle eikä sen sisältöä näin ollen ole käsitelty julkisesti.

4.2. Toimintatuottojen lasku ja kulujen nousu maltillista, mutta palvelutaso heikentynyt

Toimintatuotot ovat monella osastolla laskeneet koronan takia jopa huomattavasti. Tuottojen lasku on kuitenkin kompensoitunut kulujen yhtäaikaisella laskulla. Perustoiminnot on vuoden aikana osassa kuntaorganisaatiota laskettu minimiin ja perusteltu koronapandemian vaikutuksena. Etätöitä on tehty paljon ja virkamiehiä on ollut lähes mahdotonta tavoittaa. Tämä on vaikeuttanut kuntalaisten ja kunnan sidosryhmien asioiden hoitoa, sillä kaikkia asioita ei pysty hoitamaan digitaalisesti tai sähköisiä kanavia käyttäen. Työnteon muutokset kuten muuttuneet työnkuvat ja uusien työtapojen oppiminen lyhyellä varoitusaikalla ovat vaikuttaneet henkilöstön jaksamiseen ja kuntalaisille tarjottuun palvelutasoon.

4.3. Kunnan reagointi pandemiaan ja suorat vaikutukset sosiaali- ja terveys- sekä sivistisosastoon

Reagointi poikkeukselliseen tilanteeseen on muutamilla osastoilla ollut hyvää. Töiden vähentyessä on lomautusten sijaan siirretty henkilöstöä kiireellisiin tehtäviin kuten jäljitykseen ym. Kunnan poikkeusolojen johtoryhmän perustaminen oli järkevä toimenpide toiminnan turvaamiseksi ja nopean reagoinnin mahdollistamiseksi. Uudessa tilanteessa kunta joutui panostamaan entistä enemmän tiedottamiseen ja oikeiden tiedotuskanavien löytämiseen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tiedottamisessa ei pystytty tavoittamaan kaikkia kuntalaisia.

Sosiaali- ja terveysosaston sekä sivistisosaston toiminnan järjestäminen ja ennakoiti oli haasteellista koronapandemiasta johtuen. Vaikka tilanteeseen reagoitiin valtuuston taholta myöntämällä lisämäärärahaa ja henkilöstöresursseja siirrettiin pandemiasta johtuviin työtehtäviin, tällä ei pystytty takaamaan kaikille eri väestöryhmille riittäviä palveluita. Vain riski- ja erityistä tukea tarvitseviin väestöryhmiin pystyttiin keskittymään täysipainoisesti. Erityisestä tilanteesta huolimatta osastoilla pystyttiin luomaan uusia palvelumuotoja lapsiperheille ja nuorille. Kuitenkin kaikille suunnattujen peruspalveluiden tarjoaminen ei onnistunut täysimääräisesti resurssien siirtämisestä johtuen.

4.4. Kokonaisarvio koronapandemian vaikutuksista vuonna 2020

Kokonaisuudessaan kunnan palvelutaso on siis laskenut koronapandemian johdosta vuonna 2020.

Jälkilasku on vielä kirjoittamatta, mutta se kirjoitetaan varmuudella. Lähes kaikki kiireettömät sairaudet ja hoidot ovat jääneet koronan taakse piiloon mutta niiden aika tulee. Lisäksi sosiaalisten ongelmien lisääntyminen ja kuntalaisten kasvanut pahoinvointi tulee jatkossa lisäämään merkittävästi palvelutarpeita ja lisäämään kustannuksia. Kasvanut ja pitkittyvä työttömyys ja lomautusten lisääntyminen sekä yritysten vaikeudet saattavat omalta osaltaan vielä lisätä aikaisemmin mainittuja tulevaisuuden haasteita.

Tarkastuslautakunta suosittelee varautumaan tulevana vuosina resurssien lisäämiseen ja kustannusten nousuun.

Tarkastuslautakunnan mielestä lasten -ja nuorten palveluihin pitää edelleen panostaa, sillä koronapandemia ei näytä vielä täysin väistyvän.

4.5. Tarkastuslautakunnan arvio talouden suunnittelukaudesta

Kunnan talouden tasapainon säilyttäminen suunnittelukaudella tulee olemaan edelleen haasteellista ja kunnan tulee kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- varautuminen taloudellisesti koronan jälkivaikutuksiin
- investointien maltillinen kasvattaminen vuoden 2020 tasoon nähden
- ulkoisten myyntituottojen kasvattaminen tonttien ja kunnan toiminnan kannalta tarpeettomien kiinteistöjen myynnillä tai purkamisella
- käyttötalouden ulkoisten menojen sopeuttaminen ja ulkoisten tuottojen kasvattaminen

5. Toiminnan sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020

Toimintakertomuksen mukaan sitovia tavoitteita oli 35 kpl. Tarkastuslautakunnan tekemä arvio pohjautuu osastokohtaisesti ilmoitettujen tavoitteiden toteutumisiin, joita oli yhteensä 37 kpl.

Tarkastuslautakunta haluaa kunnanhallituksen kiinnittävän huomiota, että toimintakertomuksessa tavoitteiden toteutuminen on esitetty jatkossa selkeämmin ja toimintakertomuksessa mainitut tiedot pitävät paikkansa ja ovat yhdenmukaisia.

Toimintakertomuksessa arvioitiin sitovia tavoitteita toteutuneeksi 31 kpl eli 89 %. **Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteita toteutui 28 kpl eli 75,7 %.** Vastaava luku edellisenä vuonna oli **57,1 %** (42 tavoitetta, joista 24 toteutui).

Vuodelle 2020 asetettiin lukumäärällisesti vähemmän tavoitteita, jotka ovat myös paremmin sidottu valtuustokauden tavoitteisiin. Lisäksi vuoden 2020 sitovien tavoitteiden mittarit ovat vähemmän tulkinnanvaraisia, joten edistystä on edelleen havaittavissa.

Sitovia tavoitteita kohti tulee aktiivisesti työskennellä henkilöstöorganisaatiossa huolimatta henkilöstövaihdoksista.

Tarkastuslautakunta suosittelee valtuustokauden vaihtuessa huomioimaan edellisen kauden tavoitteet uusia tavoitteita vuoden 2022 talousarviota laadittaessa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että koko valtuustokauden tavoitteiden toteutumisesta tehdään analyysi uuden tarkastuslautakunnan toimesta vuoden 2021 arviointikertomuksen yhteyteen.

5.1. Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaisille osastoille oli asetettu 10 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta, kolme talous- ja hallintokeskukselle ja seitsemän kehitys- ja kaavoituskeskukselle. Sitovien tavoitteiden arviointi löytyy osastokohtaisista kappaleista.

5.1.1. Tarkastuslautakunnan havainnot kunnan hallintotavoissa

Tarkastuslautakunta jo edellisen vuoden arviointikertomuksessa nosti esille talous- ja hallintokeskuksen roolin kunnan johtamisen avainyksikkönä. Vuoden 2020 aikana tarkastuslautakunta on erityisesti tarkkaillut toimintaa näiden yksiköiden lisäksi myös kunnanhallituksen osalta.

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan kunnan nykyiset hallintotavat eivät kaikilta osin vastaa hyvää hallintotapaa ja avoimen hallinnon periaatteita. Useammassa otteessa on ollut havaittavissa, että toimenpiteitä edistetään ilman asianmukaisia ja kirjattuja päätöksiä:

- Konserniyhtiöiden hallitusten tekemiä päätöksiä ei ole kirjattu asianmukaisesti
- Kunnanhallituksen päätöksissä ei ole tuotu esille kaikkia olennaisia seikkoja tai päätöksiä ei ole ylipäätänsä kirjattu
- Hankintapäätöksissä ei ole aina tuotu esille hankinnan kokonaisarvoa
- Julkisen päätöksenteon korvaaminen seminaareilla on yleistynyt

Kunnan sopimuksien hallinta ei ole kunnanhallituksen vaatimalla tasolla. Sopimuksien dokumentoinnissa, hallinnassa ja seurannassa löytyy puutteita:

- Maankäytösopimuksien valvontavastuu epäselvä kunnassa
- Hankintasopimuksia ei tallenneta asianmukaisesti eikä valvota riittävästi

Asioiden käsittelyssä ja valmistelussa on tarpeettomia viiveitä:

- Kuntaan saapuvia dokumentteja ei käsitellä viipymättä tai toimiteta oikeille tahoille
- Asiat jäävät luottamuselinten välille eikä asioiden käsittely etene päätöksentekoon asti

Tarkastuslautakunta haluaa valtuuston kiinnittävän huomion kahteen eri tapaukseen, jotka kuvastavat yllämainittujen seikkojen ilmentymistä hallintotavoissa ja päätöksien tekoprosessissa.

5.1.2. Uusi Kuntala -hanke

Tarkastuslautakunta on tuonut valtuustolle tiedoksi tilintarkastajan havainnosta lähteneen erillisen selvityksen Uusi Kuntala -hankkeen hankinnoista ja hankinnan päätöksenteossa havaituista ongelmista. Kunnanhallitus on tehnyt päätöksen kiinteistöjen vuokraamisesta, mutta varsinaista hankintapäätöstä muutostöistä (yhteensä 2,2 M euroa) ei ole tehty kunnanhallituksessa. Valtuusto lähetti asian kunnanhallitukselle selvitettäväksi. Asia on vielä käsittelemättä kunnanvaltuustossa, vaikka asian lähetyksestä on kulunut jo 3,5 kk.

Tarkastuslautakunta ihmettelee miksi alkuperäisen vuonna 2019 annetun kuntaliiton lausunnon pohjalta otettiin hankintalain noudattamatta jättämisen osalta riski, että menettely todetaan hankintalain vastaiseksi.

Tarkastuslautakunta moittii kunnanhallituksen menettelytapaa, jossa Hankintajuristit Oy:n kunnanjohtajan aikaisemmasta pyynnöstä annettua lausuntoa käytettiin täydennettynä selvityksessä. Tarkastuslautakunnan mielestä kunnanhallituksen olisi pitänyt pyytää lausunto uudelta taholta objektiivisuuden varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että salaiseksi julistetun asiakirjan käyttäminen lähdemateriaalina ja lainausten käyttäminen ilman ennalta pyydettyä hyväksyntää dokumentin laatijalta on julkisuuslain vastaista.

5.1.3. Nevas Gård maankäyttösopimus

Tarkastuslautakunnan tiedoksi tuotiin, että 22.6.2020 on järjestetty rakennus- ja ympäristövaliokunnan seminaari, jossa käsiteltiin kunnan ja Nevas Gårdin väliseen maankäyttösopimukseen liittyvän kaavan toteuttamista. Kunnalle oli toimitettu 9.4.2020 maanomistajan toimesta vastine rakennus- ja ympäristövaliokunnan uhkasakkovaatimukseen. Vastineessa tuotiin esille maanomistajan tyytymättömyys viranomaistoimintaa harjoittavien viranhaltijoiden lupapäätöksiin ja toimintaan. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan maanomistaja ei ole valittanut yhteenkään tehtyyn lupapäätökseen virallisia muutoksenhaku- sekä valituskanavia käyttäen. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan tehdyt viranomaispäätökset ovat lainvoimaisia.

Vanhempien maankäyttösopimuksien valvonta ei tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan kuulu kunnan kehitysjohtajalle. Tarkastuslautakunta suosittelee maankäyttösopimuksien valvonnan yhtenäistämistä ja valvontavastuun selkeyttämistä. Voimassa olevista maankäyttösopimuksista pitäisi olla sisäisesti välitetty tieto myös rakennus- ja ympäristöosastolle, jotta kunnan voimassa olevien maankäyttösopimuksien osapuolet olisivat lupaprosessien käsittelijöiden tiedossa.

Seminaariin oli kutsuttu valiokunnan varsinaiset jäsenet sekä varajäsenet. Lisäksi paikalla olivat ainakin kunnanhallituksen sekä valtuuston puheenjohtajat sekä kunnanjohtaja. Valiokunnan esitteleviä virkamiehiä ei ollut kutsuttu, vaan esittelyn toimitti tekninen johtaja.

Tarkastuslautakunta ihmettelee valiokunnan esittelevien virkamiesten pois jättämistä seminaarista.

Seminaarissa esitelty materiaali oli valmisteltu edellä mainittujen vastineen, esitteleviltä virkamiehiltä saatujen vastausten ja lisäksi hankittujen ulkopuolisten selvitysten perusteella. Materiaalissa oli mukana korvausvaatimuslaskelma maanomistajalta kunnalle.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan seminaarin tarkoituksena oli esitellä toimenpiteet, joilla kunta välttyy mahdollisista korvauksista. Esittelijän ehdotuksena oli, että valiokunta kumoaisi päätöksen ja tekisi uuden muutetun päätöksen.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tämänkaltainen toiminta ja menettely ei ole tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvän hallintotavan ja avoimen päätöksenteon mukaista.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan aihetta oli käsitelty kunnanhallituksessa listan ulkopuolisena asiana, kun kunta oli saanut tietoon 8.9.2020 päivätyn vahingonkorvausvaatimuksen ja sen johdosta oli ilmeisesti perustettu työryhmä neuvottelemaan maanomistajan kanssa. Työryhmän perustamisesta ei kuitenkaan löydy virallista päätöstä. Korvausvaatimus löytyy kunnan kirjaamosta, mutta sitä ei ole viety tiedoksi kaikille kunnanhallituksen jäsenille tai sisällöltään käsitelty kunnanhallituksessa.

Tarkastuslautakunnan mielestä kyseisen vahingonkorvausvaatimuksen mahdollisesti aiheuttamaa huomattavaa taloudellista riskiä ei ole tuotu esille toimintakertomuksen riskien hallinnan osiossa.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kyseinen toimintamalli tämän asianhoidon yhteydessä herättää kysymyksen, onko asiaa yritetty järjestelmällisesti pitää poissa julkisesta päätöksenteosta sekä yrityksestä vaikuttaa luottamushenkilöiden tai virkamiesten päätöksentekoon.

5.2. Talous- ja hallintokeskus

Talous- ja hallintokeskukselle oli asetettu 3 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta, joista voidaan todeta kahden toteutuneen (tavoitteet 2 ja 16) ja yhtä ei voida arvioida määritetystä mittarista johtuen (tavoite 4).

Sisäisen tarkastuksen ja tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan talouskeskuksen henkilökunnan toiminnasta puuttuu tehokkuus ja motivaatio. Tämä heijastuu edelleen talousarvion laadintaan ja seurantaan sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaprosessiin.

Tarkastuslautakunnan mielestä tämä havaittu johtamisongelma talouspalveluissa on ratkaistava mahdollisimman pian.

Vuoden 2020 toimintakertomuksesta puuttuvat kirjanpitolautakunnan kuntajaoston toimintakertomusyleisohjeen mukaiset tiedot ympäristöasioista sekä kirjanpitolain 3 a luvun mukaiset tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista.

Vuoden 2020 tilinpäätös on käsitelty kunnanhallituksen kokouksessa 12.04.2021. Kuntalain 113 §:n mukaan tilinpäätös on laadittava tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta huomauttaa jo toistamiseen kunnanhallitukselle, että kuntalain määrittämää tilinpäätösaikataulua tulee noudattaa.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan vuoden 2020 aikana ei ole kunnanhallituksen osalta tehty päätöstä tyytymisestä valtionosuuksiin. Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan tämän päätöksen valmisteluun ei ole ollut resurssia talousosastolla.

Tarkastuslautakunta kehottaa kunnanhallitusta varmistamaan tarvittavan resurssoinnin ja pitämään huolta, että valtionosuuksien määrä tarkistetaan vuosittain ja siitä tehdään kirjattu päätös kunnanhallituksen pöytäkirjaan.

5.3. Kehitys- ja kaavoituskeskus

Kehitys- ja kaavoituskeskukselle valtuustoon nähden asetetuista seitsemästä (7) sitovasta tavoitteesta on merkitty toteutuneeksi neljä (4) ja kolme (3) osittain toteutuneeksi. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteista kaksi (2) voidaan arvioida toteutuneeksi ja toteutumatta on jäänyt viisi (5) tavoitetta.

Ensimmäisen valtuustoon nähden sitovan tavoitteen mukaan Sipoon kunnalla on noin (2) kahden vuoden kaavavaranto eri asumismuodoille tällä valtuustokaudella ja mittarina vuodelle 2020 oli, että Söderkullan kartanon asemakaava ja Nikkilän kartanon asemakaava on hyväksytty valtuustossa. Tavoite on merkitty keltaisella osittain toteutuneeksi, mutta tarkastuslautakunta arvioi, että tavoite ei ole siis toteutunut.

Tarkastuslautakunta huomioi, että Kehitys- ja kaavoituskeskus on saanut talousarvion mukaisia valtuustokauden kaavoitustavoitteita toteutumaan huomattavasti paremmin vuonna 2020 kuin edellisenä vuonna. Kaavoitus on huolehtinut kahden (2) vuoden monipuolisen kaavavarannon toteutumisesta eri asumismuodoille mm. saamalla lainvoimaiseksi okt-kaavoja (esim. Pohjanniitty ja Taasjärvi IV). Sipoon kunnan kaavatalous on paremmin tasapainossa ja kaavavaranto vastaa paremmin kasvun vaatimuksia.

Kehitys- ja kaavoituskeskuksen toinen tavoite, jonka mukaan Nikkilä-Kerava ratasuunnitelma käynnistetään, on merkitty osittain toteutuneeksi. Kilpailuasiakirjoja on tehty, mutta suunnitelman laadinta alkaa vasta kilpailutuksen jälkeen keväällä 2021. Suunnitelma toteutunee siis vasta

tulevalla valtuustokaudella 2021-2025. Tarkastuslautakunta arvioi, että määritetty tavoite ei ole toteutunut vuoden 2020 aikana.

Kolmas sitova tavoite, jonka mukaan Pähkinälehdon alueen tontteja ei myydä ARA-tuotantoon, voidaan todeta toteutuneeksi. ARA- ja ASO-vuokratuotantoa toteutetaan alueittain (Nikkilä, Söderkulla ja Talma) ja korkeintaan 20 % osuudella kokonaisuustuotannosta.

Neljäs sitova tavoite, jonka mukaan Boxin yritystonttia markkinoidaan kansainvälisille toimijoille uudistamalla kunnan yritysmyyntisivusto myös englanninkieliseksi, on merkattu toteutuneeksi. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite ei ole toteutunut, koska yritysmyyntisivustoa ei ole toteutettu englanninkielisenä. Valtuustokauden onnistumisena voidaan pitää Posti Kiinteistöjen tekemää 2,34 miljoonan euron tonttikauppaa, jonka valtuusto hyväksyi vuoden 2020 aikana.

Viides sitova tavoite, jonka mukaan kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä tiivistetään tapaamalla vähintään 50 yritystä yrityskoordinaattorin toimesta, oli merkattu toteutuneeksi. Tavoite voidaan arvioida toteutuneeksi, vaikka sähköiset yhteydenotot/tapaamiset tapahtuivat TEM-tukien käsittelyyn tai päätöksien tekoon liittyen.

Kuudes sitova tavoite, jonka mukaan parannetaan monipuolista kysyntää vastaavaa yritystonttitarjontaa käynnistämällä Söderkullan työpaikka-alueen (K10) asemakaavoitus vuonna 2020 oli merkattu osittain toteutuneeksi. Tavoitetta ei voida arvioida toteutuneeksi sillä kyseisen alueen kaavoitusta ei ollut käynnistetty.

Seitsemäs sitova tavoite, jonka mukaan sipoolaisia matkailutuotteita tuotteistetaan ja niille löydetään oikeat jakelukanavat, oli arvioitu toimintakertomuksessa toteutuneeksi, koska kahden (2) matkailutuotteen sijasta oli tuotteistettu kolme (3) tuotetta. Tavoite on toteutunut.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kehitys- ja kaavoituskeskus on parantanut toimintaansa vaikkakin talousarvion mukaisia sitovia tavoitteita on toteutunut vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kaavatalous on paremmin tasapainossa ja kaavavaranto vastaa kasvun vaatimuksia.

5.3.1. Toiminnallisten tavoitteiden ja tunnuslukujen toteutumisesta

Kylien osayleiskaavoja tai strategisia yleiskaavoja ei valmistunut vuonna 2020, sillä yleiskaavoittaja irtisanoutui kunnan palveluksesta.

Tonttien myynnin ja vuokrapäätökset ylittyivät vuonna 2020. Tavoite oli 20 kpl ja vuoden tulos oli 30 kpl.

Maahankinnan tavoite oli 35 ha ja maata oli hankittu vain 5,89 ha vuoden 2020 aikana.

Maanmyynnissä tavoitteeksi oli asetettu 10 ha, mutta maata myytiin vain 2,715 ha.

Tarkastuslautakunta haluaa osaston edelleen kiinnittävän huomiota, että talousarviossa määritettyihin toiminnallisiin tavoitteisiin ja tunnuslukuihin päästäisiin toimintavuoden

aikana ja tunnusluvuissa seurattavat asiat olisivat toiminnan tuloksellisuutta kuvastavia mittareita (esim. maanhankinnan ja maanmyynnin pinta-alatavoitteet eivät mielestämme kuvasta maanhankinnan -ja myynnin tuloksellisuutta).

5.4. Sosiaali- ja terveysosasto

Sosiaali- ja terveysosastolle oli asetettu seitsemän valtuustoon nähden sitovaa toiminnallista tavoitetta, joista kuusi toteutui ja yksi toteutui osittain.

Sitovien tavoitteiden toteutumista oli seurattu vuoden aikana säännöllisesti osavuositarkastusten yhteydessä.

Osittain toteutuneen tavoitteen olisi voinut jakaa kahdeksi eri tavoitteeksi, jolloin toinen näistä olisi toteutunut (päivittäisen kasvisruokavaihtoehdon tarjoaminen) ja toinen jäänyt osittain toteutuneeksi (takaisinsoittojärjestelmä kaikissa yksiköissä).

5.4.1. Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lastensuojelu- ja huoli-ilmoitusten lukumäärät olivat edellistä vuotta pienemmät. Lukumäärät eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin johtuen lakimuutoksesta sekä osan perheiden kieltäytyessä tarjotuista palveluista.

Tarkastuslautakunta esittää kiitoksensa haasteellisen vuoden aikana kehitetyistä uusista palveluista (ulkoilupalvelu, KaikkiAllaSipooSibbo ja Nuovo) ja toivoo, että jatkossakin toimintaa kehitetään eri osastojen hyvässä yhteistyössä.

Tarkastuslautakunta suosittelee määrärahojen ja resurssien tarkastamista alle 18-vuotiaiden lasten omaishoidon osalta lisääntyvän palvelutarpeen vuoksi.

5.4.2. Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Työikäiseen väestöön suunnatut palvelut kärsivät koronapandemian vaikutuksesta. Erityisesti vanhempien jaksaminen koronapandemian kourissa asettaa suuret haasteet hyvinvoinnille ja terveydelle.

Tarkastuslautakunta suosittelee määrärahojen ja resurssien tarkastamista lisääntyvän palvelutarpeen vuoksi.

5.4.3. Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen sekä vammaispalvelut

Näissä kohderyhmissä vuoden 2020 haasteina olivat erityisesti kotihoidon asiakkaiden palvelutarpeen lisääntyminen, kotihoidon pitkät välimatkat ja käytössä olevien autojen vähyyt sekä kielitaitoisen henkilökunnan puute.

Kodin kasvaneisiin muutostyötarpeisiin vastattiin vuonna 2020 esteettömyysasiantuntijan uudella toimenkuvalla, jonka tarjoaman palvelun tarve oli suurempi kuin pystyttiin tarjoamaan.

Tarkastuslautakunta suosittelee palveluiden resurssoinnin tarkastamista palvelutarpeen tasolle.

5.4.4. Hammashoito

Hammashuollossa ei ole 10 vuoteen lisätty henkilökuntaa, vaikka palvelutarve ylittää huomattavasti palvelun tarjonnan.

Tarkastuslautakunta vaatii, että hammashoidon resurssointia lisätään ainakin yhden työparin verran.

5.4.5. Ruokapalvelut

Ruokapalveluille haasteita vuonna 2020 loi koronapandemian vaikutus ruuan jakelun käytäntöihin, joista selvitettiin kuitenkin hyvin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan sisäisten vuokrien muutokset pitäisi huomioida budjetointivaiheessa eikä muuttaa kesken talousarviovuotta.

5.5. Sivistysvaliokunta

Sivistysvaliokunnan toimialalle oli asetettu vuonna 2020 kaksi valtuustoon nähden sitovaa yhteistä tavoitetta sekä kahdeksan yksikkökohtaista sitovaa tavoitetta, joista kaikki toteutuivat. Toimialan taloudellisia tunnuslukuja oli seurattu valiokunnassa säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta haluaa kiittää sivistysvaliokunnan toimialaa vuoden 2020 sitovien tavoitteiden saavuttamisesta, sekä toimialan tunnuslukujen säännöllisestä seurannasta.

Alle kouluikäisten lasten määrä Sipoon kunnassa laski viime vuonna noin neljäkymmenellä lapsella ja Sivistysosaston käytössä olevien kiinteistöjen alhainen käyttöaste aiheuttaa sen, että osaston sisäiset kiinteistömenot ovat selkeästi suuremmat kuin todellinen tarve edellyttää. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lapsi- ja oppilasmäärien toteutumisen seuranta tulisikin edelleen kehittää niin, että mahdolliset muutokset oppilasmäärissä tunnistettaisiin, ja korjaaviin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Varhaiskasvatuksen maksutuottojen asiakasmaksutuotot jäivät n. 120 000 euroa talousarviosta, kun Covid-19 epidemian ja poikkeusolojen vuoksi kotiin jääneille lapsille hyvitetiin asiakasmaksuja.

Koulutuspalvelujen toimintatuotot vuonna jäi noin 150 000 € talousarviota pienemmäksi. Suurin selitys tälle on koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut, jotka olivat 192 000 € arvioitua pienemmät. Kokonaisuudessaan aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut olivat vuonna 2020 noin 2/3 vuoden 2019 tasosta, mikä selittyy kevään etäopetusjaksolla Covid-19 epidemian vuoksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksiköistä Sipoon opiston opiskelijamäärät vähenivät Covid-19 epidemian johdosta 13 % ja kurssimaksutuotot vähenivät 21 % (52 975 €).

Kirjastotilat suljettiin korona epidemian aikana kaksi kertaa. Tästä huolimatta kirjastopalvelut on saavuttanut toiminnalliset sitovat tavoitteensa lisäämällä kirjaston kotipalveluun henkilöstöresurssia kirjaston muista tehtävistä.

Aluehallintoviranomaisten määräyksen mukaisesti myös kunnan liikuntatilat suljettiin keväällä. Liikuntapalvelujen tuotot toteutuivat vain 87 %:sti budjetoituun nähden. Covid-19 epidemian lisäksi erittäin leuto talvi vähensi myös kustannuksia (kulut toteutuivat 94 %:sti), joten toimintakate oli 95 % tasolla.

Nuorisotyö tavoitti Covid -19 pandemiasta huolimatta tuen tarpeessa olevia nuoria ja pystyivät rajoituksista huolimatta järjestämään nuorille erilaista toimintaa. Etsivän nuorisotyön aktiivisten asiakkaiden määrä kasvoi vuoden aikana yli 30 %. Nuorisovaltuusto kokoontui vuoden aikana 11 kertaa. Nuorisovaltuustolle on vuoden 2020 aikana tullut useita lausuntopyyntöjä liittyen muun muassa kiusaamisen nollatoleranssiprojektiin sekä aloitteeseen maksuttomasta toisen asteen koulutuksesta. Nuorisovaltuuston selkeästi lisääntynyt osallistuttaminen asioihin, jotka suoraan vaikuttavat sipoolaiseen nuorisoon on kiitettävää ja vaikuttaa varmasti osaltaan myös siihen, että nuoret lähtevät innokkaammin ehdolle nuorisovaltuustoon sekä myöhemmin kunnanvaltuustoon kokiessaan voivansa vaikuttaa asioihin.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että lausuntoa pyytävän virkamiehen tulisi myös esitellä ja avata nuorisovaltuustolle selkeämmin mistä lausuntopyyntönsä sekä sen takana olevasta asiasta on kysymys. Nuorisovaltuuston antamien lausuntojen käsittelyä sekä käsittelyn edistymistä asianomaisissa jaostoissa tulisi myös selkiyttää ja käsittelyn etenemisestä raportoida nuorisovaltuustolle.

5.5.1. Sivistyksen palveluverkkoselvitys

Sipoon kunnan marraskuussa 2020 laaditun trendisuunnitteen mukaisesti Sipoon kunnan erilaisilla väestökehitykseen vaikuttavilla tekijöillä pyritään kasvattamaan 7-15-vuotiaiden määrää nykyisestä 2 653 lapsen määrästä 2 789 lapseen ja tämän suunnitelman johdosta Sipoon kunnassa toteutettiin syksyllä 2020 varhaiskasvatuksen palveluja koskeva selvitys. Selvityksen yhteydessä nousi esiin tarve laajentaa kasvatus- ja opetuspalveluja koskeva selvitys tarkastelemaan myös perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön palveluja. Selvitystarve kohdistui erityisesti näiden palvelujen palvelutarpeen kehittämiseen, käytettävissä olevien tilojen ja uusien tilaratkaisujen selvittämiseen. Sipoon kunta antoi lokakuun lopussa 2020 tämän selvityksen laadinnan FCG Konsultointi Oy:lle.

Selvityksen opetustilatarkastelusta ilmenee, että Sipoon kunnassa on tällä hetkellä vapaana noin 1 970 kiinteistön neliömääriin perustuvaa laskennallista oppilas- /opiskelijapaikkaa.

Kapasiteettitarkastelun näkökulmasta uusille varhaiskasvatus- tai opetustiloille ei Sipoon kunnassa ole tarvetta. Ei vaikka kuntaan kohdistuisi merkittävää lapsiperheiden muuttovoittoa. Kunta pystyy vastaanottamaan satoja, jopa tuhansia perusopetuksen oppilaita kouluihinsa ja oppilaitoksiinsa jo nyt.

Tarkastuslautakunta suosittelee tilojen tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta käyttöä. Ylenmääräisten tilojen sisäiset vuokrat eivät saa vääristää kasvatus- ja opetustehtävän resurssointiin käytettäviä määrärahoja.

5.6. Tekninen valiokunta, rakennus- ja ympäristövaliokunta

Teknisen valiokunnan, rakennus- ja ympäristövaliokunnan toimialalle oli asetettu kuusi valtuustoon nähden sitovaa toiminnallista tavoitetta, jotka kaikki toteutuivat. Sitovien tavoitteiden toteutumista oli Teknisessä valiokunnassa seurattu vuoden aikana säännöllisesti osavuosikatsausten yhteydessä. Osasto on onnistunut hyvin talousarvion toteuttamisessa ja määrärahoissa pysymisessä, tähän on varmaankin auttanut kuukausittainen seuranta ja poikkeamien analysointi. Tästä tarkastuslautakunta haluaa esittää toimialalle taas kerran kiitoksen.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille tämän hyvän menettelyn ja korostaa taloudellisen seurannan sekä analyysin merkitystä.

Tekninen valiokunta pysyi vuonna 2020 budjetoidussa investointimäärärahassa 22,89 miljoonassa eurossa. Kokonaisinvestointimäärän sisällä tapahtui pieni ylitys kohdassa "Yleiset investoinnit". Ylitys oli muutaman tuhannen euroa, joten sitä voidaan pitää todella pienenä.

Alkuperäinen budjetoitu investointimääräraha oli pienennetty lähes 4 miljoonalla eurolla sopeutusohjelmasta johtuen. Toimenpide oli varmaan tarpeellinen kunnan taloutta ajatellen mutta pitkittyessään tämä johtaa ns. korjausvelkaan, joka lisää kustannuksia tulevaisuudessa.

Jonkin verran moitittavaa löytyy kuitenkin tuloksikkotasolla rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta, katu- ja viheralueyksiköistä sekä toimitilayksiköstä.

Rakennusvalvonnassa on pääosin saavutettu asetetut toiminnalliset tavoitteet. Poikkeuksellinen vuosi on varmaankin asettanut suuret haasteet henkilöstölle mutta suuri kiitos siitä, että näin hyviin tuloksiin on siitä huolimatta päästy. Asetettu tavoite myönnettyjen lupien sisältämän asuntomäärän suhteen oli jääty (tavoite 350 as/toteutunut 275 as). Tämä johtunee rivi- ja kerrostalolupahakemusten vähenemisestä mikä selittää tavoitteesta jäämisen. Asetetusta käsittelyajan tavoitteesta hakemuksen jättöpäivästä lukien luvan myöntämiseen oli jääty hieman (tavoite 5 kk/toteutunut 5,4 kk).

Tarkastuslautakunta kehottaa seuraamaan jätettyjen hakemusten määrää osastokohtaisissa tunnusluvuissa sekä tuomaan ne toimintakertomukseen.

Ympäristövalvonnassa on jääty tavoitteista kohdissa Luvat ja päätökset sekä kohdassa Lausunnot, kun taas kohdassa Haittailmoitukset asetetut tavoitteet ylittyivät selvästi. Kuten kertomuksessa

todetaan, viranomaistoiminnassa on erittäin haasteellista ennakkoon arvioida tunnuslukuina seurattavia suoritteita, koska määrät ovat asiakkaan tarpeesta johtuvia.

Katu- ja viheralueyksikössä on numeroiden valossa saavutettu kaikki toiminnalliset tavoitteet. Toimintatulot olivat jääneet alle talousarviossa suunnitellun. Toisaalta toimintamenoja oli onnistuttu hillitsemään, joten toimintakate jäi selvästi alle muutetussa talousarviossa edellytety. Kuten yksikkö itse toteaa, niin tulos saavutettiin osaksi säästetyissä palkkakustannuksissa sekä myös säästöistä ulkoisissa palveluostoissa. Poikkeuksellinen talvi varmaankin edesauttoi tuloksen saavuttamisessa.

Toimitilapalveluluiden osalta oli talouden osalta hyvin pysytty talousarviossa. Käytössä olevien toimitilojen osalta oli pysytty talousarvion tavoitteessa, oli jopa pientä alitusta (92000 htm2 / 90000 htm2). Passiivisten toimitilojen suuri osuus 10500 htm2 herättää edelleen ihmetystä. Ei käytössä olevista tiloista, joita ei ole aikomus ottaa käyttöön tulisi päästä eroon. Selitys passiivisista tiloista ja suunnitelmista niiden osalta tulisi tuoda esille toimintakertomuksessa.

Ihmetystä herättää edelleenkin Uuden varikon sekä Sinisen hallin keskeneräisyys. Rakennukset ovat olleet kunnalla vuokralla alkuvuodesta 2019, mutta tiloja ei edelleenkään ole otettu täysimääräisesti käyttöön.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaikista kunnan omistamista tai käytössä olevista kiinteistöistä tehtäisiin selvitys ovatko ne tarkoituksenmukaisessa käytössä ja ovatko kunnan toiminnan kannalta tarpeellisia. Tarpeettomista tiloista tulisi pyrkiä luopumaan kokonaistaloudellisin perustein. Aktiivisen kiinteistön hoitoon liittyen purkukustannukset tulisi saada sisällytettyä talousarvioon.

6. Sipoon Vesi

Toimintavuonna yksikkö pysyi hyvin annetuissa talousarvioraameissa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 18 000 € ja toimintakulut alittivat talousarvion noin 200 000 €. Vesihuoltoliikelaitoksen ylijäämä oli noin 727 000 € mikä täyttää asetetun tavoitteen.

Huonoa oli, että toimintavuoden aikana ei kyetty toteuttamaan yhtään harvaan asuttujen alueiden vesihuoltohankkeista. Tämä johtui siitä, että Box-Hangelby kevyenliikenteenväylän johtosiirrot söivät investointivarat.

Sipoon Veden taksoihin ei ole esitetty korotuksia vuodelle 2021, ainoastaan joitain tarkennuksia ja täsmennyksiä palvelumaksuhinnastoon. Hinnastosta on puuttunut mahdollisuus palvelumaksulla puuttua ongelmaan, että asiakkaat tai heidän urakoitsijansa liittävätkin kiinteistön luvatta ja ilmoittamatta Sipoon Veden verkkoon. Kyse ei vuositasolla ole kovin suuresta taloudellisesta tappiosta liittymismaksuissa vaan enemmänkin ongelman muodostaa väärin tai huonosti tehty liittymä. Tämä saattaa aiheuttaa hygieniariskin verkoston vedelle.

On hyvä, että Vesihuolto-liikelaitos on tiedostanut tämän ongelman sekä lähtenyt puuttumaan asiaan.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että liikelaitoksen tilinpäätöksen tunnusluvut toimintakertomuksessa raportoidaan jatkossa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeistuksen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta esittää kiitoksensa koko liikelaitoksen henkilöstölle hyvästä toiminnasta.

7. Henkilöstö

Sipoossa oli vuoden 2020 lopussa voimassa yhteensä 1 303 päätoimista palvelusuhdetta, mikä on 10 vähemmän kuin edellisvuonna. Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 23 %, mikä on samalla tasolla kuin kunta-alalla keskimäärin.

Naisten osuus kunnan johdossa oli lisääntynyt edellisestä vuodesta ollen nyt 44,4 % (vuonna 2019 naisia 37,5 %,) ja miehiä puolestaan vuonna 2020 oli 55,6 % (vuonna 2019 62,5 %). Vanhuseläkkeelle kunnassa jäi vuonna 2020 16 henkilöä, joka on 12 henkilöä enemmän kuin vuonna 2019.

Kunnan kokonaishenkilöstömenot olivat 60 693 043 euroa, jossa on kasvua 4,4 % vuodesta 2019. Kokonaishenkilöstömenojen kasvuun on vaikuttanut palkkojen yleiskorotuksen ohella lomarahojen palautuminen täysimääräisiksi. Covid 19 takia on myös maksettu hieman enemmän työaikakorvauksia ja työnantajan eläkemenoperusteiset maksut ja sosiaalivakuutusmaksut ovat kasvaneet edellisestä vuodesta.

Palvelusuhteiden lukumäärä on muuttunut eniten Kehitys- ja kaavoitusosastolla, jossa palvelusuhteet lisääntyivät kymmenellä. Sosiaali- ja terveysosastolla puolestaan palvelusuhteiden määrä pieneni kahdellakymmenellä. Muutoksen taustalla on pääasiassa työllistämispalvelujen siirto Sosiaali- ja terveysosastolta Kehitys- ja kaavoituskeskukseen sekä muun muassa maahanmuuttajanuorten ryhmäpalveluiden päättyminen. Kokonaisina työvuosina kunnan henkilöstöresurssin käyttö vastasi 1182,9 henkilötyövuotta, joka on 29,3 vähemmän kuin vuonna 2019 ja 41,1 henkilötyövuotta vähemmän kuin mitä vuodelle 2020 oli budjetoitu.

Sairauspoissaolojen määrä kasvoi 9,9 % verrattuna vuoteen 2019. Sairauden takia menetettiin yhteensä 19 426 kalenteripäivää. Sairauspoissaolojen palkkakustannukset olivat vuonna 2020 1 273 818 euroa. Merkittävin muutos sairauspoissaolojen osastokohtaisessa lisääntymisessä näkyy varhaiskasvatuksessa (+800 päivää) ja sosiaali- ja terveysosastolla (+700 päivää). Näillä osastoilla on ollut selkeästi tarve jäädä matalammalla kynnyksellä pois työstä Covid 19-pandemian takia.

Työkyvyn tukemiseen työntekijöiden säännöllisillä liikunta- ja kulttuuriharrastuksilla tuettiin vuoden 2020 aikana 70 809 eurolla, joka on 1070 euroa enemmän kuin vuonna 2019. Tästä työntekijät käyttivät 85 % liikuntaan ja loput kulttuuripalveluihin.

Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstön työkyvyn ylläpitoon suunnattujen määrärahojen lisäämisestä myös Covid 19-epidemian aikana.

Loppuvuonna 2020 toteutettiin sosiaalisen pääoman kysely, joka järjestetään vuorovuosin Kelan työhyvinvointikyselyn kanssa. Edellinen sosiaalisen pääoman kysely tehtiin kunnassa 2018 ja siihen verrattuna tulokset ovat kauttaaltaan paremmat kuin vuonna 2018. Vastausprosentti oli 61 % kun se vuonna 2018 oli 45 %.

Tarkastuslautakunta toivoi vuoden 2019 arviointikertomuksessaan konkreettisia kehittämistoimenpiteitä, joihin työhyvinvointikyselyn tulosten pohjalta ryhdytään osastoittain. Vuoden 2019 työhyvinvointikyselyn tulosten käsittelyn perusteella vuonna 2020 vahvistettiin kolme koko kuntaa koskevaa kehittämiskohdetta.

1. Koko organisaation johtamistavan ja sen avoimuuden parantaminen.
Toimenpiteinä johtoryhmän työskentelyn kehittäminen, aktiivinen tiedottaminen valmistelussa olevista asioista, yhteistoiminnan parantaminen varmistamalla osastojen yti-ryhmien toiminta ja lisäämällä yksikkökokousten määrää.
2. Työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen.
Toimenpide: varmistetaan, että henkilöstöä koskevia ohjeita sovelletaan yhdenmukaisesti koko kunnassa.
3. Asiakaspalautteen hyödyntäminen organisaatiossa.
Toimenpide: Toimintaa kehitetään kuuntelemalla niin sisäisten kuin ulkoisten palvelujen käyttäjien mielipiteitä. Asiakaspalautteet käsitellään osastojen johtoryhmissä kvartaaleittain tunnistaakseen kehityskohteet.

Tarkastuslautakunta kehottaa johtoryhmää huolehtimaan siitä, että näihin kehittämishankkeisiin palataan mahdollisimman nopeasti Covid 19- tilanteen helpottaessa.

Covid 19 -epidemian johdosta kunnassa jouduttiin tekemään muutoksia palvelujen tuottamisessa ja työskentelyssä. Pää tavoitteena oli oman sote-toiminnan toimintakyvyn varmistaminen ja sosiaali- ja terveysosaston henkilöstöresurssien turvaamiselle annettiin etusija. Henkilöstön vaihtuvuuden ja erilaisten sijaistarpeiden vuoksi ovat rekrytointimäärät pysyneet korkeina, rekrytointeja on kuitenkin myös jouduttu epidemian takia jäädyttämään ja siirtämään. Toisaalta osassa toimintoja työvoiman tarve pieneni Covid 19 takia ja sisäisten henkilöstösiirtojen avulla voittoa helpottaa sosiaali- ja terveysosaston henkilöstövajetta. Henkilöstösiirrot ovat haastaneet henkilöstöä, mutta myös antanut mahdollisuuden uudistaa työtapoja sekä kenties myös vahvistanut osaamista.

Covid 19 -epidemian johdosta kunnassa jouduttiin tekemään muutoksia palvelujen tuottamisessa ja työskentelyssä. Pää tavoitteena oli oman sote-toiminnan toimintakyvyn varmistaminen ja sosiaali- ja terveysosaston henkilöstöresurssien turvaamiselle annettiin etusija. Henkilöstön vaihtuvuuden ja erilaisten sijaistarpeiden vuoksi ovat rekrytointimäärät pysyneet korkeina, rekrytointeja on kuitenkin myös jouduttu epidemian takia jäädyttämään ja siirtämään. Toisaalta osassa toimintoja työvoiman tarve pieneni Covid 19 takia ja sisäisten henkilöstösiirtojen avulla voitoin helpottaa sosiaali- ja terveysosaston henkilöstövajetta. Henkilöstösiirrot ovat haastaneet henkilöstöä, mutta myös antanut mahdollisuuden uudistaa työtapoja sekä kenties myös vahvistanut osaamista.

Epidemian johdosta jäi henkilöstöltä lomapäiviä pitämättä ja työtunteja tuli paljon uusissa työtehtävissä, joihin piti paneutua. Covid 19 -epidemian alkuvaiheessa oli pulaa myös suojavarusteista erityisesti kotihoidossa, jossa työmäärä lisääntyi osittain epidemian ja osittain väestön ikääntymisen myötä.

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan kunnassa on pitämättömiä KVTES:n mukaisia säästövapaita kertynyt vuodesta 2013 lähtien 3767 päivää. Vuoden 2020 vuosilomista oli muutettu säästövapaiksi 534 päivää. Henkilöstön ansaittujen vuosilomapäivien kokonaismäärä on vuonna 2021 29 148 päivää, joista 1720 päivää on vuoden 2020 anomatta-olevia vuosilomapäiviä. Covid 19 -epidemian seurauksena henkilöstölle kertyi myös paljon ylityötunteja.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että säästövapaita ja ylitöiden kertymiä hallitaan aktiivisesti ja pyritään määrätietoisesti lyhentämään niiden kerryttämistä. Nykyinen suuri säästövapaiden määrä (3767) ja niiden käyttäminen siten, että ollaan esimerkiksi pitkiä aikoja poissa työstä ennen eläköitymistä, johtaa tilanteeseen, jossa kunnalla on työntekijäresurssi, joka ei kuitenkaan käytännön työssä näy. Pitkät vapaat vaikuttavat myös uusien työntekijöiden perehdytykseen erityisesti eläköitymistilanteissa.

8. Johtopäätökset

Sipoon kunnan taloudellinen tulos vuodelta 2020 on hyvä, vaikkakin tuloksen arviointia ei voi täysin poikkeuksellisesta vuodesta johtuen vertailla täysin edellisiin vuosiin. Talouden suunnittelukauden osalta, taloustilanne on edelleen haasteellinen ja talouden tasapainottamiseen pitää kiinnittää erityistä huomiota.

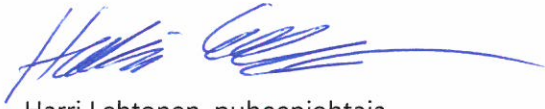
Sitovien tavoitteiden saavuttamisen osalta voidaan todeta, että poikkeuksellisesta vuodesta huolimatta tavoitteita on saavutettu paremmin kuin edellisenä vuotena. Tavoitteiden määrittäminen on parantunut mutta tavoitteiden asettamiseen pitää edelleen kiinnittää huomiota, jotta ne oikeasti ohjaavat kuntaorganisaatiota kehittymään ja parantamaan toimintaansa.

Kunnan hallinnon järjestämisen suurin haaste on, kuinka toiminnasta saadaan aidosti kuntalaisia osallistavaa ja kuntalaisten arkeen vaikuttavien päätösten tekeminen tehdään näkyväksi kuntalaisille.

Kunnan suorittavalle henkilöstölle tarkastuslautakunta haluaa osoittaa kiitoksensa poikkeuksellisen vuoden toiminnasta, uuden vallitsevan toimintaympäristön haasteiden kohtaamisesta ja omien voimavarojensa äärilleen viemisestä yhteisen hyvän eduksi.

9. Allekirjoitukset

Sipoossa 7. päivänä kesäkuuta 2021

Harri Lehtonen, puheenjohtaja

Hannele Rauha, varapuheenjohtaja

Hans-Peter Lindgren

Minna Lindblom

Kirsi Toivola

